

Karlsborgs kommun

kommun@karlsborg.se

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn i Carl Johanskolan i Karlsborgs kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Karlsborgs kommun att vid vite av 800 000 kr kronor senast den **14 december 2018** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Karlsborgs kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Undervisning och lärande

Skolinspektionen konstaterar att Karlsborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. (Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 3 Kursplaner)
- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; 3 kap. 12 d och f §§ skollagen; 9 kap. 4 a § skolförordningen; Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper)
- Lärarna ser till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande)

Åtgärder

- Undervisningen ska utgå från och omfatta målen i läroplanen och respektive kursplan.
- Lärarna ska se till att undervisningen utgår ifrån varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
- Lärarna ska se till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Karlsborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan ger eleven skyndsamt stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 5a § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- När det gäller särskilt stöd följs insatta åtgärder upp och utvärderas. (3 kap. 9 § skollagen)

Åtgärder

- Ansvariga på skolan ska ge eleven skyndsamt stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att eleven ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som den enskilde eleven behöver för att ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om utredningen visar att eleven inte behöver särskilt stöd ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till istället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.
- Rektor ska se till att åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammen ska elevens behov av särskilt stöd och hur detta ska tillgodoses framgå samt när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som ansvarar för uppföljningen respektive utvärderingen.
- Rektor ska se till att beslut om anpassad studiegång endast fattas då en utredning visar att det särskilda stödet inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar. Om en elev ska ha anpassad studiegång ska ett beslut fattas som innehåller en motivering av beslutet att eleven ska ha anpassad studiegång och på vilket sätt elevens studiegång anpassas.
- Rektor ska se till att det utreds om eleverna i de särskilda undervisningsgrupperna är i behov av särskilt stöd samt om det finns särskilda skäl att placera eleverna i de särskilda undervisningsgrupperna. Om utredningen för en elev visar att eleven inte är i behov av särskilt stöd och/eller det saknas särskilda skäl för en placering i särskild undervisningsgrupp ska eleven återgå till sin ordinarie klass.
- Rektor ska se till att samtliga beslutade åtgärder när det gäller särskilt stöd följs upp och utvärderas, såväl de som enbart följer av åtgärdsprogram som åtgärder bestående i placering i särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen konstaterar att Karlsborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna bedömer elevernas kunskaper allsidigt utifrån kunskapskraven samt beslutar och informerar om betyg i enlighet med författningarnas krav. (3 kap. 15 §, 10 kap. 15-20 §§ skollagen; 6 kap. 7 § och 9 kap. 20 § skolförordningen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg; Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19) om kunskapskrav för grundskolans ämnen)
- Betyg beslutas om och skälen för betyg anges i enlighet med författningarnas krav. (3 kap. 14 och 16-17 §§ skollagen; 6 kap. 5 § skolförordningen)
- Eleven och elevens vårdnadshavare informeras om elevens utveckling. (3 kap. 4 § och 10 kap. 12 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg)

Åtgärder

- Läraren ska bedöma elevernas kunskaper allsidigt utifrån de nationella kunskapskraven samt besluta och informera om betyg i enlighet med författningarnas krav.
- Betyg ska beslutas om och skälen för betyg ska anges i enlighet med författningarnas krav.
- Huvudmannen och rektorn ska se till att lärarresursen på skolenheten utformas så att elevens rätt till utbildning garanteras. I detta ingår att huvudmannen aktivt ska verka för att lärarna har utbildning för den undervisning de ska bedriva och att lärare finns i tillräcklig omfattning.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Karlsborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet.
- Rektorn ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterar att Karlsborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)
- Det bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, God miljö för utveckling och lärande, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden)
- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen.
- Rektorn ska se till att det vid skolenheten bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet.
- Rektorn ska se till att elevhälsan främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Styrning och utveckling av verksamheten

Skolinspektionen konstaterar att Karlsborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4-6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Rektorn ska följa upp och dokumentera skolenhetens resultat samt arbetet med trygghet och studiero.
- Rektorn ska, utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen, besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder och dokumentera dessa.
- Rektorn ska planera för genomförandet av de beslutade utvecklingsåtgärderna och genomföra dessa samt se till att planeringen och åtgärderna dokumenteras.

Bedömning

Skolinspektionens tillsyn av Carl Johanskolan visar att det finns allvarliga brister i verksamheten som huvudmannen tillsammans med rektorn måste åtgärda så att bestämmelserna i skollagen och övriga författningar efterlevs. Tillsynen visar att skolan saknar dokumenterad uppföljning både vad gäller arbetet med och resultatet av kunskaper och trygghet och studiero. Vid Skolinspektionens tillsyn av Carl Johanskolan 2014 fick skolan föreläggande på bland annat det systematiska kvalitetsarbetet. Tillsynen 2018 visar att samma brister fortfarande föreligger och att redovisade åtgärder 2015 inte följts upp av huvudmannen för att säkerställa att arbetet lett till förändringar som haft betydelse för eleverna vid skolan. Skolinspektionen ser allvarligt på detta.

Tillsynen visar vidare att Carl Johanskolan har och har haft svårt att rekrytera behörig personal för undervisningen vid skolan. Detta har lett till att elever i ett flertal ämnen och över tid, undervisats av personer som varken har lärarlegitimation eller behörighet i de ämnen de undervisar i. Skolan saknar rutiner för att säkerställa att nya personer vid skolan, som ska uppbära en lärartjänst, är insatta i vilka mål i läroplanen och kursplaner i respektive ämne som varje elev uppnått. Att sådan information överförs mellan lärare är ett krav för att en elev ska kunna komma så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Obehöriga lärares handledare och ytterst rektorn, har bland annat som uppgift att försäkra sig om att den undervisning som den obehöriga läraren bedriver utgår från och omfattar målen i läroplanen, centralt innehåll och respektive kursplan, detta för att säkerställa att undervisningen och betygen som sätts vid skolan är likvärdiga. För eleverna kan otydlighet och brist på struktur leda till att de inte vet målen för undervisningen och att de då inte heller ges inflytandet över sitt eget lärande. Då skolan saknar rutiner för samverkan mellan lärare har detta fått till följd att inte samtliga elever under det senaste läsåret kunnat garanteras rättvisa och likvärdiga betyg vilket kan få allvarliga konsekvenser för en elevs framtid.

Tillsynen av Carl Johanskolan visar även att skolan saknar rutiner för att säkerställa att elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd får det stöd de behöver, för att kunna nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Trots att arbetet med extra anpassningar varit ett av Barn- och ungdomsnämndens prioriterade mål för skolverksamheten i Karlsborgs kommun visar tillsynen att det saknas rutiner för hur lärarna vid Carl Johanskolan ska arbeta med extra anpassningar och att skolan ännu inte fått alla lärare att acceptera att arbetet med extra anpassningar är en del av undervisningen och att detta ska dokumenteras. En genomgång av vid skolan upprättade åtgärdsprogram visar att elever i behov av särskilt stöd, i nästan samtliga fall, får detta stöd i särskild undervisningsgrupp, anpassad studiegång eller som enskild undervisning. Samtliga former av särskilt stöd innebär att eleven lämnar sin ordinarie undervisningsgrupp, helt eller ett visst antal lektionstillfällen i veckan och att eleven lämnar den ordinarie undervisningsgruppen för att få särskilt stöd. Vid genomgång av upprättade åtgärdsprogram saknas dokumentation som visar om och hur skolan anpassat lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande på ett sådant sätt att eleven kan vara kvar i sin ordinarie undervisningsgrupp och i så fall vilka åtgärder som satts in för att eleven ska kunna ges särskilt stöd i elevens ordinarie

grupp, vilket är huvudregeln i skollagen. Tillsynen visar vidare att elever som lämnar klassen för att delta i undervisning utanför klassens ram, enligt ovan, sällan återkommer till sin ordinarie klass och att en plan för detta saknas.

Vid Carl Johanskolan saknas även ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. År 2016 gjorde skolan en enkätundersökning med samtliga elever på skolan för att kartlägga elevernas uppfattning om förekomsten av kränkande behandling och trakasserier vid skolan. Kartläggningen visade att det finns elever vid skolan som känner sig utsatta för kränkningar och trakasserier varje dag i skolan. Trots resultatet av kartläggningen har skolan fortfarande inte, vid tillsynen 2018, påbörjat ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Vid skolan bedrivs inte heller ett systematiskt och gemensamt värdegrundsarbete, det är upp till den enskilde läraren att arbeta med detta och inget resultat av arbetet efterfrågas av rektorn. Tillsynen visar vidare att elevhälsan inte heller har tagit några initiativ för att arbeta främst förebyggande och elevhälsofrämjande utifrån bland annat kartläggningen vilket Skolinspektionen ser allvarligt på.

Tillsynen av Carl Johanskolan visar på en genomgående brist på rutiner och uppföljningar gemensamma för alla som arbetar vid skolan. Det är i många fall upp till den enskilda läraren hur och om dokumentation görs och hur denna används. Rektorn har, vid Skolinspektionens besök, varit rektor på skolan i cirka 17 månader och säger i intervju att kvalitetsarbetet fått vänta och att detta är något han ska ta tag i under hösten 2018. Skolinspektionen kan konstatera att Karlsborgs kommun och rektorn vid skolenheten måste vidta omedelbara åtgärder för att alla elever i Carl Johanskolan ska få en utbildning i enlighet med kraven i skollagen och läroplanen samt andra författningar. Skolinspektionen ser allvarligt på de konstaterade bristerna i detta beslut. Skolinspektionen har därför förenat beslutet med vite.

Föreläggande vid vite

Undervisning och lärande

Bedömning

Skolinspektionens tillsyn visar att samtliga elever på Carl Johanskolan inte garanteras en undervisning som utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. Vid tillsynen framkommer att det finns många elever på skolenheten som i ett antal ämnen har – och under längre perioder har haft – lärare som saknar både lärarlegitimation och behörighet i det eller de ämnen de undervisar i. Det framkommer också att många av eleverna vid Carl Johanskolan har bytt lärare ett flertal gånger under det senaste läsåret. Detta gäller flera ämnen, exempelvis ämnena spanska, teknik och engelska. Trots att det finns många obehöriga lärare på skolan saknas en fungerande systematik vad gäller handledning av obehöriga lärare för att säkerställa att den undervisning de ger utgår från målen i läroplanen och respektive kursplan. Det saknas också rutiner för överlämning mellan lärare som slutar och börjar; detta har fått till följd att uppgifter saknas om vilka delar av ämnets centrala innehåll som läraren och klassen arbetat med, liksom uppgifter om var den enskilde eleven befinner sig i förhållande till kunskapskraven i ämnet. Bristen på systematik kring handledning av

obehöriga lärare kombinerat med bristande rutiner vid överlämning mellan lärare medför en uppenbar risk för att den undervisning eleverna fått – och får – inte fullt ut utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. Detta innebär att rektorn och huvudmannen inte fullgör sitt ansvar att garantera att eleverna får den utbildning de har rätt till enligt skollagen. För eleverna riskerar bristerna i skolans arbete i nämnda avseenden att få allvarliga konsekvenser för deras möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling samt att få betyg satta utifrån centralt innehåll och kunskapskraven i respektive ämne (se även bedömningsområdet Betyg och bedömning).

Tillsynen visar också att alla elever inte ges en utbildning som utgår från varje elevs enskilda behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande eftersom undervisningen i mycket hög grad är lika för alla, och inte anpassas utifrån elevernas olika nivå och förutsättningar. Detta ger både lärare och elever exempel på. Det framkommer också att eleverna saknar reella möjligheter till inflytande över undervisningen eftersom de bland annat inte själva känner till målen med undervisningen och endast i mycket begränsad utsträckning ges möjlighet att medverka i planeringen av undervisningen. Något system för att säkerställa att alla lärare på skolan arbetar utifrån författningarnas krav i dessa avseenden finns inte heller från rektorns sida utan det är upp till varje enskild lärare att se till att kraven följs vad gäller läroplanens mål, individanpassning och elevernas inflytande.

Skolinspektionen konstaterar att verksamheten i nämnda avseenden inte lever upp till författningarnas krav och att detta får allvarliga konsekvenser för elevernas rätt till en god undervisning och möjlighet till fortsatta studier på gymnasiet där de har samma möjlighet att lyckas som elever från andra grundskolor.

Rättslig reglering

Enligt läroplanen ansvarar rektorn för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. I förarbetena anges att läroplanen innehåller skolans värdegrund och uppdrag samt mål och riktlinjer för utbildningen. Det anges vidare att kursplanerna kompletterar läroplanen och anger målen för undervisningen i varje enskilt ämne. Regeringen anser att en given förutsättning för att en kursplan ska fungera i ett målstyrt skolsystem är att den förstås och används av lärare. Kursplanen ska tillsammans med de övergripande målen vara grunden för planering och genomförande av undervisningen. Den ska också utgöra underlag för diskussioner mellan lärarna för utveckling av metoder och arbetssätt (prop. 2008/09:87, s. 10). I Skolverkets allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan (SKOLFS 2011:149) – anges bland annat att läraren i sin ledning av undervisningen bör strukturera och styra de processer som sker i undervisningen och skapa balans mellan gemensamma genomgångar och diskussioner, enskilt arbete och samarbete mellan elever för att skapa goda förutsättningar för varje elevs lärande samt se till att eleverna förstår syftet med de aktiviteter som ska ske i undervisningen, vilka kunskaper de ska ges möjlighet att utveckla samt hur de ska få visa sina kunskaper. I kommentaren till de allmänna råden (s. 13 och 19) anges att "Skolans uppgift är att skapa förutsättningar för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt enligt de nationella målen. Det förutsätter en

välplanerad och strukturerad undervisning som utgår från skollagen, skolförordningen, läroplanen och kursplanerna med tillhörande kunskapskrav. Syftet med planeringen är att skapa struktur för undervisningen för såväl lärare som elever". "En viktig del i en strukturerad undervisning är att det finns ett logiskt flöde i lektionen och en tydlighet kring hur enskilda moment och aktiviteter gagnar undervisningens syfte. Läraren ansvarar för att leda undervisningen och tydliggöra på vilket sätt olika moment i undervisningen är kopplade till de förmågor som eleverna ska ges möjlighet att utveckla. Det måste också vara tydligt för eleven på vilket sätt aktiviteterna i undervisningen ska ge dem möjlighet att utveckla dessa förmågor.

I utbildningen ska enligt skollagen hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Enligt läroplanen ska läraren ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Enligt läroplanen ska de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig omfatta alla elever. Eleverna ska ges inflytande över utbildningen. Läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan. Vidare ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Läraren ska vidare tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

Utredning

Skolinspektionens tillsyn visar att det finns elever vid Carl Johanskolan vars undervisning i vissa ämnen inte utgår från målen i läroplanen och respektive kursplan. Elever från årskurserna 7, 8 och 9 säger i intervju att de, i vissa ämnen, fått byta lärare ett flertal gånger under det senaste läsåret i exempelvis ämnena spanska, engelska och teknik. De vikarierande lärarna är så gott som alltid obehöriga och saknar, enligt eleverna, kunskaper i de ämnen de undervisar i. Detta leder, enligt eleverna, till att en ny lärare måste "börja om" för att ta reda på var eleverna befinner sig i sin kunskapsutveckling. Intervjuer med lärare visar att även de anser att skolan saknar rutiner för att säkerställa att en lärare som lämnar skolan ger nästa lärare information om vilka delar av det centrala innehållet som läraren arbetat tillsammans med eleverna med samt hur långt varje elev kommit i förhållande till kunskapskraven i ämnet. Eleverna säger att följderna av att en ny lärare inte vet var eleverna befinner sig i sin kunskapsutveckling är att undervisningen är densamma för alla i en klass och att den inte utgår från elevernas olika förkunskaper. Det vanliga är, säger eleverna, att alla elever gör samma uppgifter och när man blir klar får man antingen sitta och vänta eller så finns det fördjupningsuppgifter, oftast i ämnet matematik.

Rektorn säger i intervju att under hans cirka ett och ett halvt år som rektor på skolan har det varit svårt att rekrytera lärare och att det också varit stor omsättning på lärare. Rektorn säger vidare att han är medveten om att samverkan mellan lärarna inte sker enligt någon rutin och att detta kan medföra att samtliga elever inte får en undervisning som utgår från målen i läroplanen och respektive kursplan. Detta ska,

enligt rektorn, leda till åtgärder under vårterminen 2018. Vidare framgår av den enkät som Skolinspektionen lät göra 2017 inför tillsynen med dåvarande elever i årskurs 9, att 43 procent av eleverna (49 av 53 svaranden) ansåg att påståendet "Skolarbetet stimulerar mig att lära mig mer" stämmer ganska dåligt eller stämmer inte alls. Rektorn säger i intervju att skolan ännu inte fått någon gemensam plattform där elevernas kunskapsresultat förs in och finns tillgängliga för alla lärare. Skolan har inga rutiner för detta utan det är upp till den enskilde läraren hur och om elevernas kunskapsresultat dokumenteras och, vid behov, förs vidare till en eventuell ny lärare. Rektorn säger vidare att det vid tillfället för tillsynen inte finns några rutiner för att säkerställa att kunskapen om vilka förmågor eleverna uppnått i de olika ämnena och hur de förhåller sig till kunskapskraven, lämnas vidare mellan lärare så att informationen inte går förlorad.

Lärare som har behörighet för de ämnen de undervisar i säger i intervju att de tycker att det är svårt att anpassa undervisningen till alla elevers olika förmågor i en klass. De säger att det underlättar om elever i behov av särskilt stöd lämnar sin ordinarie klass och får särskilt stöd i till exempel en särskild undervisningsgrupp. Det ger, enligt lärarna, dem möjlighet att höja nivån på undervisningen för resten av klassen. I de ämnen där elever i behov av särskilt stöd inte kan lämna för att få undervisning i särskild undervisningsgrupp blir resultatet det omvända, nivån läggs på en lägre nivå för att läraren ska hinna med alla elever, säger de. Ett annat exempel är att läraren placerar de duktiga eleverna bredvid varandra så att de kan öva med varandra. Å andra sidan finns det exempel på lärare, i bland annat ämnet hem- och konsumentkunskap, som vid intervju redogör för hur hen förbereder uppgifter på olika nivåer för att kunna möta elevers olika behov. För elever som löser grunduppgiften snabbt finns det utmanande uppgifter att ta sig an, enligt läraren i hem- och konsumentkunskap. Läraren säger i intervju att hen saknar uppgift om vilka elever som har särskilt stöd i andra ämnen och att det inte är något problem att få samtliga elever att nå kunskapskraven i ämnet. Skolan saknar, enligt intervjuade lärare, forum för lärarna där de kan diskutera till exempel undervisning och arbetsätt.

Skolinspektionens enkät inför tillsynen visar att 60 procent av eleverna tycker att påståendet "Vi elever har inflytande över undervisningens innehåll" stämmer ganska dåligt eller inte alls. På påståendet "På lektionerna är vi elever med och påverkar på vilket sätt vi ska arbeta med olika skoluppgifter" svarar 67 procent att detta stämmer ganska dåligt eller inte alls. På Skolinspektionens fråga till rektorn om hur skolan arbetar för att säkerställa att eleverna tillförsäkras sin rätt att kunna få ett reellt inflytande över sin undervisning svarar rektorn att denne inte påbörjat något sådant arbete. Rektorn hänvisar till att lärarna har tid för ämneskonferenser och att han förutsätter att lärarna arbetar med individualisering och elevernas möjlighet att påverka sitt lärande i detta forum. Rektorn säger att han inte har något system för att följa upp att så sker. Rektorn säger vidare att lärarna i allmänhet inte delar uppfattningen att eleverna ska vara en del av planeringen och att det inte sker något arbete kring elevinflytande i kollegiet. När Skolinspektionen frågar lärarna om elevernas möjlighet till inflytande vänder lärare på frågan och undrar om elever *vill* vara med och påverka. Rektorn säger att det finns en uppfattning bland en del lärare att eleverna bara tycker att de har inflytande om de får som de vill. Eleverna menar att

eftersom de inte känner till målen med undervisningen i vissa ämnen kan de inte heller ha åsikter om hur de vill och kan påverka sitt eget lärande för att komma så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Eleverna säger att flertalet lektioner är planerade av lärarna utan att eleverna getts möjlighet till inflytande över planeringen. Eleverna uttrycker dock att de ges viss möjlighet att påverka redovisningssätt.

Rektorn säger vidare i intervju att det finns ett "före och efter julbetyget 2017". Rektorn säger att konsekvensen av bristande rutiner vad gäller handledning av obehöriga lärare blev uppenbar när elever höstterminen 2017 inte kunde få betyg utifrån sin prestation, detta på grund av bristfälligt betygsunderlag. Vid samma tillfälle framkom att en lärare som ansvarat för betygsättning inte var behörig och att detta fick till följd att elevernas betyg blev ogiltiga. Rektorn säger att efter julbetyget 2017 ska detta inte kunna hända igen på Carl Johanskolan. Rektorn säger vidare att han själv ska ta ansvar för att nya lärare blir insatta i till exempel läroplanens mål och att han själv kommer att ta ansvar för att lärarna tagit till sig materialet.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om förelägandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det av särskilda skäl inte är obehövt.

Karlsborgs kommuns verksamhet vid Carl Johanskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Karlsborgs kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera allvarliga brister i skolenhetens arbete inom området Undervisning och lärande.

Utöver bristerna inom nu aktuellt område har Skolinspektionen vid sin tillsyn bland annat kunnat konstatera brister i arbetet med styrning och utveckling av verksamheten, extra anpassningar och särskilt stöd, åtgärder mot kränkande behandling samt förutsättningar för lärande och trygghet (se närmare nedan). Utredningen visar att bristerna i undervisningen har ett nära samband med bristerna inom nyss nämnda områden. När så många förutsättningar att bedriva en god utbildning brister, liksom grundläggande kompetenser inom undervisningen, är risken överhängande att eleverna inte når så långt de kan i sin kunskapsutveckling. Att bristerna inom området Undervisning och lärande åtgärdas är, enligt Skolinspektionen, ett viktigt led i arbetet med att komma till rätta med bristerna även inom de övriga nämnda områdena och i arbetet med att förhindra att denna typ av brister uppkommer på nytt. Det är därför angeläget att bristerna snarast rättas till så att eleverna kan ges den utbildning i en god miljö som de har rätt till.

Utredningen visar att bristerna i undervisningen funnits under lång tid. Rektorn säger i intervju att han, redan när han kom som ny rektor till skolan i oktober 2016, kunde identifiera ovanstående brister. Flera av bristerna som nu kunnat konstateras påtalades även vid Skolinspektionen tillsyn år 2014.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få för eleverna, bristernas samband med övriga konstaterade brister samt den tid under vilken bristerna fortgått, bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen med utbildningen. Eftersom det av särskilda skäl inte kan anses obehövt, ska Skolinspektionen därför förena föreläggandet i denna del med vite.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Eleverna ges inte skyndsamt stöd i form av extra anpassningar

Bedömning

Skolinspektionens tillsyn visar att det finns brister i arbetet med extra anpassningar vid Carl Johanskolan. Det framkommer att lärarna i många fall inte ger elever i behov av extra anpassningar sådant stöd. Istället anmäls eleverna direkt till elevhälsan för att utredas för särskilt stöd, eller så ges eleverna, i vissa ämnen, inte något stöd alls. De extra anpassningar som faktiskt görs följs inte heller upp eller utvärderas. Det framkommer att det på skolan saknas fungerande rutiner för hur lärarna ska ge eleverna stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Rutiner saknas också för dokumentation av insatta extra anpassningar. Då skolan haft en stor omsättning av lärare under de senaste åren och det saknas rutiner för hur lärarna ska dokumentera arbetet med extra anpassningar riskerar elever att "falla mellan stolarna" vid lärarbyten. Dokumentation kring arbetet med till exempel extra anpassningar blir, enligt Skolinspektionen, ett viktigt underlag för att säkerställa att en ny lärare snabbt kan ta reda på var eleverna befinner sig i sin kunskapsutveckling och utgå från detta i planering av undervisningen. Att eleverna inte får de extra anpassningar de har rätt till och att de extra anpassningarna inte alltid följs upp eller utvärderas kan medföra att elevers behov av stöd och särskilt stöd inte upptäcks samt åtgärdas skyndsamt.

Rättslig reglering

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Utredning

Av genomförda intervjuer framgår att Karlsborgs kommun för cirka 1,5 år sedan, utifrån ett konstaterat behov, påbörjade en satsning kring arbetet med extra anpassningar. Samtliga lärare i kommunen erbjöds att delta i utbildningen, men från

Carl Johanskolan deltog endast en lärare i denna utbildning. I samband med utbildningen skulle en digital plattform för dokumentation av extra anpassningar finnas tillgänglig för lärarna, men arbetet med denna försenades på grund av tekniska problem. Vid Skolinspektionens besök var plattformen fortfarande inte i funktion.

En representant för elevhälsan säger i intervju att arbetet med extra anpassningar är ett "sorgebarn" på skolan och att det finns elever som behöver extra anpassningar inom undervisningens ram som inte får detta. I Barn- och utbildningsnämndens "Styrkort" för 2018 är arbetet med extra anpassningar ett av nämndens tre mål. Enligt representanter för elevhälsan gjordes det en satsning där alla lärare i kommunen erbjöds utbildning inom extra anpassningar. Dock var det bara en lärare från Carl Johanskolan som deltog, detta trots ett identifierat behov på kommunnivå av att förstärka arbetet med extra anpassningar vid kommunens skolor. Elevhälsans medlemmar berättar att det saknas fungerande rutiner för arbetet med extra anpassningar och att det är vanligt att lärarna kommer direkt till elevhälsan för en utredning om särskilt stöd när de upptäcker att en elev inte klarar minst betyget E i ett ämne istället för att först ge eleven extra anpassningar. Enligt den rutin som elevhälsan diskuterat och presenterat för lärarna, men som vid tiden för tillsynen ännu inte är implementerad, ska lärarna först ha arbetat med extra anpassningar och när dessa inte räcker ska elevhälsan ta över och utreda elevens behov av särskilt stöd. Vid intervju med rektorn angav han som skäl till att arbetet med extra anpassningar inte kommit igång att den digitala plattform som ska användas för att dokumentera arbetet inte fungerat och att detta försenat implementeringen.

En av elevhälsans representanter säger i intervju att då skolan saknar systematik i arbetet kring bland annat extra anpassningar och då det är upp till den enskilda läraren att dokumentera detta arbete, saknas möjlighet att utvärdera om insatta åtgärder i form av extra anpassningar fått avsedd effekt. Representanten säger vidare att skolan saknar forum där lärare och elevhälsa kan diskutera och samarbeta kring vilket stöd som kan ges i klassrummet.

I intervju med rektorn säger han att rutiner kring extra anpassningar finns men att dessa inte följs. Vid betygsättningen hösten 2017 blev det, enligt rektorn, tydligt att elever som fick F i betyg inte fått betygsvarning förrän i december månad och att det fanns elever som inte fått stöd i form av extra anpassningar innan de fick betygsvarningen. Vid intervju med elever är flertalet ovetande om vad extra anpassningar innebär. Det finns också elever som säger att de gärna tillhört den grupp som lämnar lektionerna för att gå till exempelvis specialpedagog eller speciallärare, och att de hört att undervisningen i de små grupperna (särskild undervisningsgrupp) är bra och att eleverna där lär sig mycket.

Särskilt stöd utgår inte alltid från en utredning av elevens behov och åtgärdsprogrammen utvärderas inte i tillräcklig omfattning.

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Carl Johanskolan inte alltid ges särskilt stöd utifrån de behov som eleven har. Skolinspektionens dokumentstudier visar att

åtgärderna i flertalet av de genomgångna åtgärdsprogrammen är desamma för alla elever oavsett vilka behov som identifierats i elevens åtgärdsprogram, och oavsett ämne. Elevens behov av särskilt stöd är alltså inte styrande för det stöd eleven ges. Det förekommer att elever som har särskilt stöd i till exempel samhällsorienterande ämnen får anpassad studiegång och då är det oftast elevens språkval som plockas bort och tiden avsedd för språkval ägnas åt särskilt stöd i samhällsorienterande ämnen. Skolinspektionen har genom dokumentstudier konstaterat att i så gott som samtliga åtgärdsprogram är åtgärden för elever i behov av särskilt stöd särskild undervisningsgrupp, anpassad studiegång eller enskild undervisning, detta oavsett elevens identifierade behov. Beslut om anpassad studiegång är ett beslut som är mycket ingripande för en elev eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning och utan att vara behörig till gymnasieskolan. Den dokumentation Skolinspektionen tagit del av säkerställer inte att beslut om anpassad studiegång bäst tillgodoser elevens behov, vilket måste vara tydligt i ett beslut som får stora konsekvenser för elevens framtid. Dokumentationen visar att det inte går att följa på vilket sätt och hur elevernas studiegång anpassats vilket är allvarligt och äventyrar elevernas rättssäkerhet. Dokumentstudier visar vidare att det inte heller i beslut om placering av elever i särskild undervisningsgrupp går att utläsa att elevens behov bäst kan tillgodoses genom undervisning i en annan undervisningsgrupp än den som eleven normalt hör till. Enligt förarbetena till skollagen ska en placering i särskild undervisningsgrupp prövas först när alternativet, att låta eleven gå kvar i den ordinarie klassen, prövats.

Dokumentstudier och intervjuer visar vidare att det inte finns någon utvärdering eller uppföljning av beslut som syftar till att elever som placeras i särskild undervisningsgrupp så småningom ska återgå till sina ordinarie klasser. Åtgärdsprogram ska enligt skollagen följas upp och utvärderas. Om detta inte sker vet de ansvariga inte om åtgärderna genomförts eller om insatta åtgärder fått förväntade effekter. Detta är allvarligt eftersom det kan medföra att eleverna, under lång tid, inte får rätt särskilt stöd för att uppnå kunskapskraven.

Rättslig reglering

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska, enligt skollagen, hon eller han ges sådant stöd. Vidare anger skollagen att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av åtgärdsprogrammet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammen beslutas av rektorn. Om en utredning visar att en elev inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till istället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. Vidare anger skollagen att det särskilda stödet, för en elev i grundskolan, ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Enligt skollagen får särskilt stöd ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den

elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av skollagen eller annan författning (3 kap. 7 § skollagen). Skollagen anger att om det finns särskilda skäl, får ett beslut om åtgärdsprogram för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till. Vidare anges i skollagen att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i grundskolan. Beslut av rektor om åtgärdsprogram, särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt samt om anpassad studiegång, får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 16 § skollagen).

I förarbetena till skollagen (prop. 2013/14:160 s. 29) anges att det är viktigt att de konkreta åtgärder som avses att vidtas med anledning av det identifierade behovet av särskilt stöd anges i åtgärdsprogrammet. Om en elev har behov av regelbundna specialpedagogiska insatser i ett visst ämne kan det till exempel anges att eleven ska undervisas av speciallärare i det ämnet, hur många timmar per vecka det ska ske samt om denna undervisning ska ske utöver ordinarie undervisning i det aktuella ämnet eller i stället för den ordinarie undervisningen. Att såväl behovet av särskilt stöd som de konkreta åtgärder som ska vidtas anges i åtgärdsprogrammet är viktigt dels för att åtgärdsprogrammet är ett redskap för lärare, rektorer och annan skolpersonal i arbetet med att stödja eleven så att han eller hon kan nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, dels för att eleven och vårdnadshavarna ska kunna ta ställning till om de är nöjda med de åtgärder som avses att vidtas eller om de vill överklaga beslutet om åtgärdsprogram. Det är även viktigt att beslutet och dess effekter ska kunna följas upp och utvärderas.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 293 och s. 666-667) anges att beslut om anpassad studiegång ska föregås av noggranna överväganden, eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning. Det anges också att anpassad studiegång avser situationer när andra stödåtgärder inte gett resultat, t.ex. för skoltrötta elever eller elever som av andra skäl inte är tillgängliga för utbildning.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10: s. 292-293) anges att det är viktigt att skolor i det obligatoriska skolväsendet har en möjlighet att använda särskilda undervisningsgrupper som åtgärd för elever i behov av särskilt stöd, under förutsättning att det kan ske på ett rättssäkert sätt för eleven och elevens vårdnadshavare. Placering i särskild undervisningsgrupp ska ses som en lösning när alternativet att låta eleven gå kvar i den ordinarie undervisningsgruppen har prövats. Placeringen ska föranledas av elevens behov och en bedömning att dessa bäst kan tillgodoses i en särskild undervisningsgrupp. Placeringen ska regelbundet omprövas. Skolan måste upplysa om möjligheten att överklaga samt noggrant dokumentera vilka beslut som fattats i samband med placeringen. Uppföljning och utvärdering av de insatta åtgärderna ska ske med viss regelbundenhet och i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare, vilket självklart gäller alla elever som ges någon form av särskilt stöd. Åtgärden att placera en elev i särskild undervisningsgrupp ska vara ett särskilt beslut som fattas av rektorn i samband med beslut om åtgärdsprogram.

Utredning

Av intervjuer med lärare framgår att de former av särskilt stöd som erbjuds elever i stort sett endast omfattar undervisning i liten grupp eller annan grupp än ordinarie undervisningsgrupp, samt anpassad studiegång. Om en elev behöver särskilt stöd i något annat ämne än svenska, engelska och matematik så får eleven detta genom att något annat ämne plockas bort, så kallad anpassad studiegång. Intervjuer med lärare och elevhälsa visar att skolan, av tradition, har ett exkluderande synsätt när det handlar om elever i behov av särskilt stöd. Det finns en förankrad uppfattning bland en del lärare att elever i behov av särskilt stöd bäst får detta stöd i en mindre grupp utanför den ordinarie gruppen och att undervisningen för resterande elever i den ordinarie gruppen fungerar bättre när elever i behov av särskilt stöd får sin undervisning i en särskild undervisningsgrupp. Lärare säger vidare att när elever som har svårt att nå kunskapskraven deltar i lektionerna måste läraren lägga undervisningen på en lägre nivå för att alla elever ska kunna nå kunskapskraven. Enligt lärare blir kontentan av detta att det blir svårare att stimulera de duktiga eleverna då undervisningen inte håller samma nivå som den kan göra när elever i behov av särskilt stöd inte är med under lektionen.

Lärarna säger att det inte finns "etablerade särskilda undervisningsgrupper" i exempelvis natur- eller samhällsorienterande ämnen. Elever som behöver särskilt stöd i dessa ämnen ges detta stöd utanför den ordinarie undervisningen under den tid när eleven egentligen skulle haft språkval och eleven får då så kallad anpassad studiegång. Lärare säger i intervju att elever som har svårt att nå kunskapskraven i till exempel natur- eller samhällsorienterande ämnen i de flesta fall inte heller klarar kunskapskraven i språkvalet och att detta är en anledning till att just språkvalet tas bort från elevens timplan. Vill eleven, trots förmodade svårigheter att nå minst betyget E, ändå läsa ett modernt språk, händer det, enligt lärare, att åtgärden i stället blir att ett annat ämne plockas bort, vanligtvis ett av de natur- eller samhällsorienterande ämnena. På Skolinspektionens fråga om hur länge elever blir kvar i särskild undervisningsgrupp och hur många som återgår till sin ordinarie klass blir svaret från lärarna att det i stort sett aldrig händer, eleverna fortsätter resten av skoltiden i särskild undervisningsgrupp. På Skolinspektionens fråga om vilka rutiner som finns för att få tillbaka elever i den ordinarie undervisningen säger lärarna att eleverna oftast inte kommer tillbaka. Lärarna påpekar att eleverna är nöjda med att vara i särskild undervisningsgrupp och lärarna tycker att den ordinarie undervisningen blir mer homogen när inte elever i behov av särskilt stöd deltar.

Eleverna säger i intervjuer att det finns små grupper dit elever som har svårt att klara kunskapskraven i svenska, engelska och matematik går under lektionerna i dessa ämnen. Eleverna säger att de inte kan få särskilt stöd i några fler ämnen än dessa tre, men att det kan vara två lärare vissa lektioner. Detta händer oftast i matematik och svenska, säger de. Det finns också elever som säger i intervju att de inte får den hjälp de behöver och som önskar att de fick gå i en särskild undervisningsgrupp för de har hört av kamrater att undervisningen där är bra. Elevernas upplevelse är att de får klara sig så gott det går på lektionerna om de inte har så stora svårigheter att de behöver gå i en särskild undervisningsgrupp.

Skolinspektionen har tagit del av samtliga aktuella åtgärdsprogram vid skolan, 26 stycken vid tillfället för tillsynen. I så gott som samtliga åtgärdsprogram uttrycks elevens behov "Eleven är i behov att nå samt bibehålla kunskapskraven i olika ämnen" eller så är eleven i behov av extra färdighetsträning i till exempel engelska för att nå kunskapskraven. Dokumentstudier visar att så gott som samtliga elever i behov av särskilt stöd har någon av åtgärderna särskild undervisningsgrupp, anpassad studiegång eller enskild undervisning som åtgärd utifrån angivet behov. En genomgång av upprättade åtgärdsprogram visar vidare att i så gott som alla fall där eleven har anpassad studiegång som åtgärd är det språkvalet som plockas bort. I flertalet av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen gått igenom framgår att åtgärden att ta bort språkvalet för eleven har syftet att eleven ska kunna "bibehålla" eller kunna nå minst betyget E i något eller några andra ämnen som eleven läser. Ett annat exempel på anpassad studiegång visar att en elev som har nått minst betyget E i ett av de samhällsorienterande ämnena inte ska läsa detta ämne mer utan tiden ska istället läggas på de andra samhällsorienterande ämnena där eleven inte klarat minst betyget E. Åtgärdsprogrammet innehåller inga uppgifter om huruvida eleven ska ges tillfälle att återuppta studierna i det samhällsorienterande ämne där eleven har betyg i syfte att kunna nå en högre måluppfyllelse.

En av elevhälsoteamets representanter säger att skolan saknar rutiner för att göra utredningar kring elever i behov av särskilt stöd. Hen säger vidare att hen påtalat att elevhälsan inte kan skriva fler åtgärdsprogram förrän de kan säkerställa, via utredning kring elev i behov av särskilt stöd, att stödet motsvarar elevens behov. Representanten säger vidare att elevhälsan och lärarna saknar forum för att diskutera hur lärarna, med elevhälsans stöd, kan arbeta med eleverna så att de kan vara kvar i sin ordinarie klass. Representanten säger vidare att elevhälsan inte har något tydligt uppdrag från rektorn om hur elevhälsan som samlad resurs ska arbeta för att alla elever ska nå kunskapskraven. Det är, enligt representanten, vedertaget vid skolan att elever i behov av särskilt stöd lämnar sin ordinarie klass för att få undervisning i särskild undervisningsgrupp eller så har eleven enskild undervisning eller anpassad studiegång. Det är ytterst ovanligt, enligt elevhälsan, att en elev återkommer till sin ordinarie klass efter att ha placerats i en särskild undervisningsgrupp.

Inför tillsyn skickade rektorn vid Carl Johansskolan in underlaget "Begäran om information inför regelbunden tillsyn". Här skriver rektorn att det vanligast förekommande särskilda stödet för elever i behov av sådant är särskild undervisningsgrupp/enskild undervisning och anpassad studiegång. Det finns också elever som har en assistent som åtgärd utifrån de behov som beskrivs i åtgärdsprogrammet.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn för att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite.

Karlsborgs kommuns verksamhet vid Carl Johanskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Karlsborgs kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid tillsynen kunnat konstatera brister i skolenhetens arbete med att ge eleverna extra anpassningar inom ramen för undervisningen. Det har framkommit att elever inte alltid ges de extra anpassningar som de är i behov av och att skolenheten saknar en fungerande systematik i sitt arbete med extra anpassningar. Skolinspektionen har också kunnat konstatera allvarliga brister i arbetet med särskilt stöd. En genomgång av vid skolan upprättade åtgärdsprogram visar att åtgärderna för elever i behov av särskilt stöd i princip är desamma oavsett vad elevens behov visar. Åtgärderna är särskild undervisningsgrupp, anpassad studiegång och enskild undervisning. Dessa åtgärder medför att eleven blir exkluderad från sin ordinarie undervisningsgrupp och därmed inte längre en självklar del av den klass eleven tillhör. Det framkommer också att det inte görs någon utvärdering eller uppföljning av beslutet att placera elever i särskild undervisningsgrupp, i syfte att eleverna ska återgå till sina ordinarie klasser, vilket fått till följd att elever i många fall varaktigt placeras i särskild undervisningsgrupp. Enligt läroplanen ska läraren individualisera undervisningen för att säkerställa att alla elever kan nå minst betyget E inom den ordinarie undervisningen. Om en elev, under en period, lämnar den ordinarie undervisningen för att utifrån ett konstaterat behov få särskilt stöd i särskild undervisningsgrupp ska den insatta stödåtgärden följas upp och målet ska alltid vara att få tillbaka eleven i ordinarie grupp, detta bland annat för att undvika att eleven känner sig exkluderad och inte längre blir en självklar del i den klass eleven tillhör.

De ifrågavarande bristerna drabbar många elever och primärt de elever som får betraktas som särskilt utsatta. Det är högst sannolikt att bristerna, under den tid de pågått, påverkat elevernas möjlighet att nå så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Om bristerna tillåts fortgå är det troligt att de kan medföra långsiktiga konsekvenser för de drabbade eleverna. Det är mot denna bakgrund angeläget att bristerna snarast åtgärdas.

Skolinspektionen bedömer att bristerna i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd har ett nära samband med flera av de andra allvarliga brister som kunnat konstateras vid tillsynen. Detta gäller framförallt bristerna inom områdena Undervisning och lärande, Bedömning och betygssättning samt Förutsättningar för lärande. Att bristerna i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd åtgärdas är, enligt Skolinspektionen, ett viktigt led i arbetet med att komma till rätta med bristerna inom de nämnda områdena och i arbetet med att förhindra att denna typ av brister uppkommer på nytt. Det är därför angeläget att bristerna snarast rättas till så att eleverna kan ges den utbildning i en god miljö som de har rätt till. Med hänsyn till det anförda anser Skolinspektionen att föreläggandet i denna del bör förenas med vite.

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns omfattande brister i Carl Johanskolans arbete med betyg och bedömning. Vid tillsynen framkommer flera exempel på bristfälligheter i betygssättningen, som fått allvarliga konsekvenser för eleverna. Bland annat framkommer att lärare inte kunnat sätta betyg eftersom denne inte ansett sig ha ett tillräckligt underlag för att göra detta, vilket resulterat i att alla elever istället fått betyget E (årskurs 7) eller det betyg de hade föregående termin (årskurs 8 och 9); detta alltså alldeles oavsett hur eleven presterat under terminen. Det framkommer också att betyg behövt ogiltigförklaras sedan det uppdagats att läraren som satt betygen inte varit legitimerad, som denne utgett sig att vara. Detta ledde till att eleverna i årskurs 7 fick betyget E i berörda ämnen och att övriga elever fick föregående termins betyg.

Enligt Skolinspektionen sammanhänger bristfälligheterna i betygssättningen i hög grad med avsaknaden av dokumentation av elevernas kunskapsutveckling och bristen på systematik i överlämningen mellan lärare. Att elevens kunskapsutveckling dokumenteras, och att ett system finns för att överföra kunskaper om eleverna mellan lärare när lärare slutar, är en central förutsättning för att betygssättande lärare (eller annan legitimerad lärare eller rektor, i de fall detta är aktuellt) ska kunna skapa sig en rättvisande bild av hur eleven ligger till i förhållande till kunskapskraven och ha reella möjligheter att kunna bedöma elevens kunskaper allsidigt utifrån de nationella kunskapskraven; naturligtvis är behoven av sådan dokumentation och en sådan systematik än större vid en skola som har stor omsättning på personal och en stor andel obehöriga lärare.

Skolan saknar också rutiner för att säkerställa att alla elever och deras vårdnadshavare får information om var eleven befinner sig i sin kunskapsutveckling; eleverna får inte information från alla lärare om var de befinner sig i sin kunskapsutveckling och vet i många fall inte varför de fått det betyg de fått. Information om var eleven befinner sig i sin kunskapsutveckling ska ges i samtliga ämnen som eleven läser.

Rättslig reglering

Enligt läroplanen uttrycker betyget i vad mån den enskilda eleven har uppnått de nationella kunskapskrav som finns för respektive ämne. Vidare framgår av läroplanens riktlinjer att läraren ska, utifrån kursplanernas krav, allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling och redovisa detta för eleven. Läraren ska vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. I läroplanen anges också att ett av skolans mål är att varje elev utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna. Det är viktigt att eleverna upplever att bedömningarna ända fram till slutbetyg sätts är till för att stödja deras kunskapsutveckling.

Utredning

Vid Skolinspektionens intervjuer med elever i årskurserna 8 och 9 berättar de att de under åren vid skolan bytt lärare ett flertal gånger. I väntan på att skolan ska få behöriga lärare får eleverna undervisning av lärare som är obehöriga, det vill säga saknar utbildning i de ämnen de undervisar i, säger eleverna. Eleverna i årskurs 9 uttrycker därför oro för att de inte ska kunna tillräckligt mycket när de börjar sina studier på gymnasieskolan. Eleverna berättar vidare att de får information om var de befinner sig i sin kunskapsutveckling i vissa ämnen, men inte i alla. Det är upp till eleverna att ta reda på varför de fått ett visst betyg i ett ämne om läraren inte haft samtal med eleven innan betygssättning. Eleverna berättar i intervju att de i vissa ämnen fick betyget E för att de gick i årskurs 7 och det var första gången de blev betygsatta. Eleverna i årskurs 8 och 9 säger att de i vissa ämnen höstterminen 2017 fick det betyg de hade vårterminen 2017. Det finns elever som säger att de presterat bättre i förhållande till kunskapskraven än betygen de fick visade. För eleverna i årskurs 9 väcker detta frågor om ifall de kommer in på önskat gymnasieprogram och om de kommer att klara sina studier när det inte är säkerställt att de fått "rätt" betyg och de inte vet vad betygen är baserade på.

I intervju med rektorn säger han att det vid tiden för betygssättning höstterminen 2017 fanns en lärare vid skolan som utgett sig för att vara legitimerad lärare. Det visade sig dock, vid en kontroll inför Skolinspektionens besök, att läraren var helt utbildad. Detta fick som konsekvens att samtliga betyg som läraren satt på eleverna höstterminen 2017, i bland annat ämnena matematik, naturorienterande ämnen samt teknik, ogiltigförklarades och eleverna fick i stället det betyg de fått vårterminen 2017. Eleverna i årskurs 7 fick samtliga betyget E i ämnena. Då skolan saknar gemensamma och systematiska rutiner för att dokumentera elevernas kunskapsutveckling saknades tillräckligt underlag för att en behörig lärare, med stöd av dokumentation, kunde sätta betyg som överensstämde med var eleverna befann sig i sin kunskapsutveckling. Rektorn säger i intervju att han personligen ska ta ansvar för att detta aldrig ska kunna hända igen.

Det finns vidare elever som i ämnet franska inte kunde få betyg höstterminen 2017 då behörig lärare, ansvarig för betygssättningen, inte kunde godkänna det betygsunderlag som den obehöriga läraren presenterade som underlag för betygssättning. Skolinspektionen fick under tillsynen vid skolenheten ta del av det brev som skickades till vårdnadshavare vars barn läste ämnet franska höstterminen 2017. I brevet står: "Inför årets betygssättning i franska visade det sig att det underlag som fanns för att bedöma elevernas kunskaper var undermåligt. Det var inte strukturerat sammanställt och heller inte kopplat till betygs- och kunskapskriterier. Därför har vi satt betyg E för årskurs 7, godkänd, för samtliga elever. Eleverna i årskurs 8 och 9 har fått samma betyg som de fick senaste terminen. Eleverna i årskurserna 8 och 9 fick det betyg de fått vårterminen 2017. Att sätta betyg på detta sätt stämmer inte alls med uppdraget. Därför kommer denna betygssättning att leda till ett digert arbete för oss på skolan för att det inte ska upprepas". Brevet är undertecknat av rektorn.

I intervju med lärare berättar de att skolan saknar system för att följa elevernas kunskapsutveckling. Lärarna ger exempel på klasser och ämnen där det helt har

saknats överlämning och dokumentation om var eleverna befinner sig i sin kunskapsutveckling och att detta kan leda till att en hel termins arbete blir "bortkastat". Enligt lärarna är det inte ovanligt att de i sin roll som klassföreståndare/mentorer får ta emot samtal från både elever och vårdnadshavare som är oroliga för att elevernas kunskaper och betyg inte ska vara tillräckliga när eleven börjar på gymnasiet. Lärare säger vidare att de har så mycket att ta ansvar för att de inte hinner med att handleda obehöriga lärare på det sätt som krävs för att fullt ut kunna säkerställa att betyg sätts på rätt grunder.

Rektorn säger i intervju att skolan under de senaste åren haft stor omsättning på lärare. Rektorn säger vidare att den stora omsättningen föranlett huvudmannen att påbörja ett arbete kring hur kommunen ska kunna locka behöriga lärare att söka tjänst vid framför allt Carl Johanskolan. Rektorn bekräftar lärarnas uppgifter om att det saknas rutiner för dokumentation av elevernas kunskapsresultat och att det händer att en lärare som lämnar skolan inte överlämnar någon dokumentation om var eleverna befinner sig i sin kunskapsutveckling. Rektorn säger vidare att den uppkomna situationen i ämnet franska höstterminen 2017 har föranlett rektorn att fundera kring hur skolan ska arbeta för att inte detta ska kunna hända igen. Enligt rektorn finns en rutin för hur behöriga lärare ska handleda obehöriga lärare för att säkerställa att elevernas betyg sätts utifrån läroplanens mål och kursplanerna. Rektorn säger att han trodde att detta arbete fungerade, men skolan har hittills inte haft några rutiner för att säkerställa att så är fallet.

Analys av lärarresurserna

Av skollagen (26 kap. 2 § andra stycket) framgår att om det vid tillsynen av verksamheten vid en skolenhet konstateras återkommande brister som påtagligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, ska lärarresurserna vid skolenheten analyseras. Vidare framgår av skollagen (26 kap. 10 §) att ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Om en analys enligt 2 § andra stycket ger stöd för det, kan åtgärderna omfatta förändringar i lärarresurserna.

I skollagen (2 kap. 13 och 18 §§) anges att endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller nämnda krav eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. I förordningen om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare anges vad som krävs för att en lärare ska vara behörig att bedriva viss undervisning i skolväsendet.

I läroplanen (Lgr 11,2 Övergripande mål och riktlinjer, 2,8 Rektors ansvar) anges att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd eller den hjälp de behöver.

Vid tillfället för Skolinspektionens tillsyn var 11 av 25 lärare vid Carl Johanskolan obehöriga, det vill säga saknade både lärarlegitimation och utbildning i de ämnen de undervisar i. Såväl elever som lärare beskriver att de senaste två åren har inneburit ständiga byten av lärare för eleverna och att skolan saknar rutiner för överlämnande mellan lärare av information om var eleverna befinner sig i sin kunskapsutveckling. Eleverna uttrycker att de ständigt får "börja om" och inte kommer så långt i sin kunskapsutveckling som de har förmåga till och att detta inger dem en känsla av oro inför kommande studier på gymnasieskolan. Lärarna bekräftar elevernas bild och säger att skolan saknar rutiner för hur en behörig lärare ska ge en obehörig lärare stöd och stöttning i arbetet med att undervisningen utgår från kunskapskraven och gällande betygsriterier. Huvudmannen har vid tillfället för tillsynen precis fått avskeda en lärare som sagt sig vara legitimerad men vid en kontroll visat sig inte vara det. För eleverna innebar detta bland annat att betyg som sattes höstterminen 2017 ogiltigförklarades och eleverna istället fick betyget E eller fick behålla det betyg de haft föregående termin.

I detta beslut konstateras brister av sådan art att Skolinspektionen ska analysera om det finns en koppling mellan bristerna och lärarresurserna. Utredningen visar bland annat att det föreligger brister i undervisningen och betygsättningen på skolenheten och att dessa brister har en koppling till den höga personalomsättningen på skolan och på att skolan i hög grad behövt använda sig av obehöriga lärare. Om omständigheter gör att skolan inte lyckas rekrytera behöriga lärare till skolan måste huvudmannen och rektorn säkerställa att det finns rutiner som garanterar att eleverna får en undervisning som är likställd med den som kursplaner och centralt innehåll kräver samt att eleverna får betyg utifrån de betygsriterier som finns i varje ämne. För detta krävs tydliga rutiner kring den handledning en obehörig lärare behöver för att kunna utföra uppdraget. Rektorn måste i sin tur säkerställa att dessa rutiner följs och utvärderas. Skolinspektionen finner, mot denna bakgrund, att kopplingen mellan bristerna och lärarresurserna är sådan att det finns skäl att förelägga huvudmannen att vidta åtgärder som omfattar förändringar i lärarresurserna.

Huvudmannen ska säkerställa att lärarresursen på skolenheten utformas så att alla elever tillförsäkras en god undervisning och likvärdiga betyg. Huvudmannen och rektorn måste därmed vidta åtgärder för att säkerställa att lärarresursen på skolenheten utformas så att elevernas rätt till utbildning garanteras. I detta ingår att huvudmannen aktivt ska verka för att lärarna har utbildning för den undervisning de ska bedriva. Om det av någon anledning inte går att få behöriga lärare till skolan måste huvudmannen och rektorn säkerställa att rutiner finns som garanterar eleverna en utbildning likvärdig med en utbildning elever med behöriga lärare får. Huvudmannen och rektorn har inte vidtagit åtgärder och säkerställt rutiner i syfte att utbildade lärare ska få det stöd som krävs för att de, med handledning av behöriga lärare, ska kunna utföra de uppgifter som ingår i tjänsten som lärare. För eleverna vid Carl Johanskolan har huvudmannen och rektorn inte tagit detta ansvar och det har fått allvarliga konsekvenser för eleverna.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de

krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om förelägandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det av särskilda skäl inte är obehövt.

Karlsborgs kommuns verksamhet vid Carl Johanskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Karlsborgs kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har vid tillsynen kunnat konstatera omfattande brister i skolenhetens arbete med betyg och bedömning. Det har framkommit flera exempel på felaktigheter vid betygssättningen av eleverna. Bland annat har alla elever i en årskurs getts samma betyg i ett ämne eftersom ett tillräckligt underlag för att kunna sätta betyg saknats. Bristerna har fått reella, påtagliga konsekvenser för ett flertal elever – som inte fått ett betyg som speglar deras kunskaper och prestationer – och avsaknaden av fungerande rutiner för bland annat dokumentation av elevernas kunskapsutveckling och för ett överlämnande av information mellan lärare när en lärare slutar riskerar att leda till att ytterligare elever drabbas framöver. Utöver ovan nämnda brister har Skolinspektionen vid tillsynen bl.a. kunnat konstatera allvarliga brister inom områdena Undervisning och lärande samt Extra anpassningar och särskilt stöd (se ovan). När så många förutsättningar att bedriva en god utbildning brister, liksom grundläggande kompetenser inom undervisningen, är risken överhängande att eleverna inte når så långt de kan i sin kunskapsutveckling. Mot denna bakgrund är det angeläget att bristerna snarast rättas till så att eleverna kan ges den utbildning i en god miljö som de har rätt till.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få för eleverna, bristernas samband med övriga konstaterade brister samt den tid under vilken bristerna fortgått, bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen med utbildningen. Eftersom det av särskilda skäl inte kan anses obehövt, ska Skolinspektionen därför förena förelägandet i denna del med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att Carl Johanskolan saknar ett gemensamt och systematiskt målinriktat arbete för att garantera alla elever en skoldag som präglas av trygghet. Trots att det finns en enkät som visar att en stor andel av skolans elever upplever otrygghet på angivna platser i skolan, och trots att många elever känner sig utsatta för diskriminering av olika slag, har skolan inte vidtagit några gemensamma åtgärder över tid för att komma till rätta med de missförhållanden som framkommer i enkäten. Inte heller har enkäten – som är från 2016 – följts upp eller lett till ett målmedvetet arbete

vad gäller konkreta och systematiska åtgärder. Enkäten har endast lett till enstaka punktinsatser som inte fått någon verkan över tid. Även vid Skolinspektionens tillsyn 2014 bedömdes det finnas brister i skolenhetens målinriktade arbete mot kränkande behandling. Att kraftfulla åtgärder trots tidigare påtalad brist samt resultaten av den enkät som genomfördes 2016 inte har vidtagits är enligt Skolinspektionens bedömning allvarligt.

Skolinspektionen anser att det är av största vikt att Carl Johanskolan säkerställer vad ordet "trygg" står för. En skoldag som innebär en ständig beredskap för att som elev hantera elaka kommentarer om till exempel kön, etnicitet eller hur någon är klädd, för automatiskt med sig en otrygghet som upptar tid och koncentration från det som är meningen med en skoldag, det vill säga ämneskunskaper, men även kunskap om den värdegrund som samhället vilar på och som ska avspeglas i den vardag som är elevernas.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet.

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Vidare anger skollagen att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Enligt skollagen är en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Utredning

Inför Skolinspektionens tillsyn vid Carl Johanskolan fick Skolinspektionen ta del av skolans likabehandlingsplan, "Likabehandlingsplan Carl Johanskolan 2017-2018". I slutet av planen redovisas en enkät där skolan i december 2016 lät kartlägga hur eleverna upplevde sin situation vid skolan vad gäller trygghet, studiero och i vilken omfattning eleverna ansåg sig utsatta för kränkande och diskriminerande behandling vid skolan. Enkäten är utformad så att eleverna kan ta ställning till i vilka skolmiljöer olika typer av handlingar sker. I enkäten ska eleverna ta ställning till om de känner sig utsatta för att andra tränger sig före, elaka blickar, viskningar, elaka kommentarer, utfrysning "inte få vara med", klotter, stå i vägen, maktlekar med inslag av straff, och "eget" (det vill säga annat än det som står med i enkäten). Eleverna fick också beskriva

hur de tyckte att de vuxna på skolan agerar när något inträffar m.m. Enkätsvaren visar bland annat att 14 procent av eleverna känner sig utsatta för elaka kommentarer på en utpekad plats i skolan och 8 procent av eleverna får elaka kommentarer i sociala medier.

Enkäten fortsätter med frågor om de olika diskrimineringsgrunderna. Eleverna ska ta ställning till om de aldrig, någon enstaka gång, varje vecka eller varje dag, hört, sett eller varit med om diskriminering som handlar om kön, sexuell läggning, ålder, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion, könsöverskridande identitet eller annan kränkande behandling såsom utseende, vikt, kläder och pengar. Enkätsvaren visar bland annat att mellan 3 och 14 procent av eleverna, varje vecka, känner sig utsatta utifrån någon av diskrimineringsgrunderna.

I skolans likabehandlingsplan anges "Prioriterade åtgärder för 2017-2018". Enligt intervju med rektorn utgår dessa åtgärder utifrån svaren i enkäten. Några exempel på prioriterade åtgärder enligt dokumentationen är att lärarna ska äta tillsammans med eleverna för att det ska vara lugnt i matsalen och utanför denna. Det ska finnas bussvakter vid behov. Kränkande och elaka kommentarer ska markeras och bemötas av samtlig personal för att stärka elevers trygghet och studiero. Ytterligare åtgärder som anges är att all personal ska röra sig i korridor mellan kl. 11-16 och på skolans område i sin helhet. Värdegrundsarbetet ska ha fokus på diskrimineringsgrunderna. Kränkande klotter ska tas bort och utbildning och information ska vara ett sätt att förebygga kränkningar och trakasserier i sociala medier. Rektor står som ansvarig för flertalet av åtgärderna.

Vid intervju med rektorn angående enkäten och effekten av insatta åtgärder säger han att skolan gjorde punktinsatser under en period, det fanns till exempel "vakter" utanför matsalen och vid busshållplatsen. Rektorn säger vidare att enkätsvaren inte lett till några förändringar över tid, inte heller har han gett lärarna något uppdrag där alla systematiskt ska arbeta med värdegrundsarbetet tillsammans med sina elever för att komma till rätta med de missförhållanden svaren i enkäten tydliggör. Rektorn säger att det har förts ett resonemang bland lärarna kring enkätsvaren, men rektorn känner inte till om detta lett till några konkreta åtgärder eller ändringar i arbetssätt eller förhållningssätt bland lärarna utifrån de här resonemangen. På Skolinspektionens fråga om enkäten gjordes om 2017 säger rektorn att så inte har skett, detta på grund av problem med tekniken då enkäten var tänkt att göras digitalt vid nästa tillfälle. Rektorn säger vidare att elevhälsan inte har haft något från honom riktat uppdrag utifrån enkätsvaren.

Vid intervju med elevhälsans medlemmar bekräftar de rektorns uppgift om att de inte vidtagit några åtgärder utifrån sina respektive professioner eller som samlad elevhälsa utifrån svaren på enkäten. Elevhälsan säger att enkäten inte har följts upp vad de känner till och ingen av dem har kunskap om några åtgärder vidtagits utifrån enkätsvaren. Elevhälsan säger att de har haft önskemål om att det ska vara fler vuxna i korridorerna under rasterna. Detta har dock inte lett till något beslut om att vuxna ska finnas ute vissa tider, utan det är mer en uppmaning till lärarna och enligt elevhälsan är det få vuxna ute när det är rast.

Elever berättar i intervjuer att de inte har haft elevhälsan i klassrummet för att tillsammans med dem arbeta med värdegrundsfrågor. Inte heller lärarna, med några få undantag, arbetar förebyggande med eleverna, säger de. Värdegrundsfrågor tas i stort sett aldrig upp om inte något hänt, säger eleverna. Elaka kommentarer förekommer dagligen säger eleverna. Eleverna säger vidare att deras lärare inte pratar med dem om olika sexuell läggning, de pratar om sådant hemma, inte i skolan säger några elever. Det samma gäller elever med olika etnicitet. Eleverna säger att det finns många som inte gillar elever från andra länder, men det är också något som diskuteras hemma och inte i skolan. Eleverna säger att uttryck som "jävla bög" förekommer hela tiden och att det är vanligt att eleverna slänger ur sig elaka och kränkande kommentarer. Enligt eleverna är det få vuxna ute på rasterna. De berättar att det skiljer sig åt från lärare till lärare om dessa stannar upp och säger till om de hör något olämpligt sägas av en elev. Eleverna minns att de gjort enkäten men den har inte tagits upp efter att den gjordes. Några elever som är med i elevrådet säger att den skulle tas upp där men det har ännu inte skett. Eleverna säger vidare att det finns lärare på skolan som är bra och som bryr sig och som eleverna tycker att de kan prata med. Eleverna beskriver att lärarna agerar olika och att det känns som att lärarna inte känner varandra, det leder till olika regler och olika bemötande hos olika lärare.

Vid intervju med lärare säger dessa att elevhälsoteamet inte gör några förebyggande eller elevhälsofrämjande insatser. Det var tänkt att elevhälsan skulle upprätta ett rastvaktsschema, men så har ännu inte skett, enligt lärarna. Om lärarna är ute bland eleverna sker det på eget initiativ men det är inget de är tvungna till. På Skolinspektionens fråga om vad som hänt utifrån svaren på enkäten säger de att inget har hänt på skolnivå och att inga övergripande beslut tagits. Det är upp till den enskilde läraren att avgöra om man vill arbeta förebyggande med värdegrundsarbetet. Lärarna säger att de efterlyst en gemensam policy för såväl det målinriktade som det förebyggande värdegrundsarbetet.

I den enkät som Skolinspektionen lät göra år 2017 med elever i årskurs 9, inför den regelbundna tillsynen, uppgav 80 procent av eleverna att de är trygga på skolan. I samma enkät svarar 57 procent av eleverna att påståendet "På lektionerna stör andra ordningen i klassrummet" stämmer helt och hållet eller stämmer ganska bra. Eleverna säger i intervju att det kan bli stökigt i klassrummet när de har vikarie eller när de är klara med en uppgift och inte har något att göra, eller när de får vänta länge på att få hjälp att lösa en uppgift. Eleverna säger vidare att det skiljer sig åt mellan olika lärares lektioner hur det fungerar med studieron och att lärarna inte verkar ha pratat ihop sig om till exempel klassrumsregler.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite.

Karlsborgs kommuns verksamhet vid Carl Johanskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Karlsborgs kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid tillsynen kunnat konstatera stora brister i skolenhetens målinriktade arbete för att förhindra kränkande behandling av elever. Det finns elever på skolan som känner sig otrygga och som känner sig utsatta för kränkande och diskriminerande behandling. Utredningen visar att de ansvariga vid skolan haft kännedom om bristerna i elevernas trygghet ända sedan Skolinspektionens tillsyn 2014. Den enkät som skolan lät göra i december 2016 visade på att det fortfarande finns elever på skolan som upplever sig utsatta för kränkande behandling och trakasserier. Trots detta har skolan inte vidtagit några åtgärder och det saknas alltså ett gemensamt och systematiskt målinriktat arbete för att garantera alla elever en skoldag som präglas av trygghet och som är fri från kränkningar och diskriminerande uttryck. För eleverna har det blivit vardag att utsättas för elaka kommentarer och andra kränkningar, likväl som "påhopp" om kön, etnicitet och personliga egenskaper. Att vistas i en miljö där det inte finns självklara krav på att alla arbetar mot samma mål – det vill säga att säkerställa elevernas trygghet – skapar en känsla hos många elever att alltid behöva vara på sin vakt för eventuella påhopp. Detta är helt oförenligt med den värdegrund som ska prägla svensk skola.

Utöver ovannämnda brister har Skolinspektionen vid sin tillsyn bland annat kunnat konstatera allvarliga brister i undervisningen när det gäller områdena Undervisning och lärande, Extra anpassningar och särskilt stöd, Förutsättningar för lärande samt Styrning och utveckling av verksamheten. När så många förutsättningar för att bedriva en god utbildning brister är risken överhängande att eleverna inte når så långt de kan i sin kunskapsutveckling. Eleverna får i vart fall inte den undervisning de har rätt till enligt författningarna.

Mot ovanstående bakgrund är det angeläget att bristerna snarast rättas till. Skolinspektionen bedömer därför att föreläggandet i denna del bör förenas med vite.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Rutiner saknas kring samverkan mellan legitimerade och obehöriga lärare

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna vid skolenheten inte samverkar med varandra i tillräcklig utsträckning i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Tillsynen visat att Carl Johanskolan saknar rutiner för att säkerställa samverkan mellan lärare. Att så många lärare vid skolenheten är obehöriga - vid tillfället för tillsynen var 11 lärare av 25 obehöriga - ställer stora krav på fungerande rutiner kring samverkan mellan lärarna för att säkerställa och stödja elevernas utveckling mot målen. Enligt de intervjuer Skolinspektionen gjort med lärare och rektorn under tillsynen framgår att detta samarbete inte fungerar. Skolinspektionens tillsyn visar att det bristande samarbetet får och har fått stora konsekvenser för eleverna vad gäller undervisningens

innehåll och även resulterat i bristfälligheter i betygssättningen av elever, se områdena Undervisning och lärande och Bedömning och betygssättning.

Rättslig reglering

Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. I Skolverkets allmänna råd om planering och genomförande av undervisning (SKOLFS 2011:149) anges att rektorn bör utveckla former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärarna.

Utredning

I intervju med lärare säger de att skolan saknar rutiner och forum för samverkan mellan lärare. Den samverkan som sker är informell och sker när två lärare, oftast i samma arbetslag, börjar prata och ser att de kan jobba tillsammans inom ett område som båda är på väg att starta upp. Lärare berättar vidare att tiden inte räcker för att samverka med andra lärare, även om de gärna skulle vilja. Rektorn bekräftar i intervju lärarnas bild av samverkan vid skolan och säger att det hittills inte funnits några rutiner vid skolan för samverkan mellan lärarna. Rektorn säger att han är medveten om att det är ett utvecklingsområde, det är en av de punkter som finns med i det kommande systematiska kvalitetsarbetet. Rektorn säger vidare att det finns ett före och ett efter betygen satta höstterminen 2017. Som beskrivs i områdena Undervisning och lärande och Betyg och bedömning fick bristen på samverkan mellan lärarna allvarliga konsekvenser för vissa elever vid betygssättningen; bland annat ledde det till att alla elever i årskurs 7 fick samma betyg i ett ämne, oavsett hur de presterat under terminen, och till att eleverna i årskurs 8 och 9 fick behålla sina betyg från föregående termin i det aktuella ämnet (se mer ovan). Rektorn säger i intervju att han efter det som skett vid betygssättningen höstterminen 2017 ska hålla i en genomgång för obehöriga lärare kring läroplansmål och värdegrunden vid skolan. Rektorn säger vidare att det är dags att styra upp lärarnas samarbete, hittills har han förlitat sig på att detta sker men inte haft något system för att säkerställa samarbetet. På frågan hur rektorn säkerställer att det som hänt inte sker igen svarar rektorn att han inte har något systematiskt sätt att säkerställa detta men att han tänker ha tätare avstämning med lärarna.

Vid intervju med huvudmannen ställde Skolinspektionen frågor kring situationen med obehöriga lärare vid Carl Johanskolan. Nämndens representanter uttryckte att vad de känner till så fungerar systemet med handledning från behöriga till obehöriga lärare väl. Nämndens representanter säger vidare att de gett handledande lärare ett lönelöft för att motivera dem att behålla uppgiften som handledare. Något sätt att säkerställa att handledning skett har nämnden inte. Nämndens representanter säger vidare att de är medvetna om att de behöver fler utbildade lärare vid skolan, en tanke är att låta lärare i kommunen utbilda sig vidare och få behörighet till årskurserna 7 – 9. Hur detta praktiskt ska gå till säger de att de överlämnar till förvaltningen att lösa. Politikerna bekräftar rektorns uppgift om att de lät ta in samtliga lärarlegitimationer för kontroll inför Skolinspektionens tillsyn och att en lärare saknade den legitimation läraren utgett sig för att ha.

Vid skolan saknas ett systematiskt och gemensamt förebyggande värdegrundsarbete och elevhälsan arbetar inte heller främst förebyggande och hälsofrämjande.

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att det på skolenheten saknas ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. Skolinspektionen bedömer också att elevhälsan på skolenheten inte arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande vad gäller värdegrundsarbetet eller för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Utredningen visar att det inte bedrivs något gemensamt arbete med värdegrundsfrågor vid skolan, detta trots att det för rektor och huvudman sedan länge är känt att det är vanligt med elaka och kränkande kommentarer mellan elever på skolan och att det finns elever som upplever sig utsatta för diskriminerande kommentarer. Som framgår under området Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling saknas det vid skolenheten också ett gemensamt målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Skolinspektionen kan konstatera att det målinriktade arbetet mot kränkande behandling är grunden för det förebyggande värdegrundsarbete som ska finnas på en skola. Om de som arbetar på skolan inte, tillsammans med eleverna, bestämt målet med arbetet mot kränkande behandling kan inte heller ett gemensamt värdegrundsarbete som leder till det målet genomföras. Skolinspektionens tillsyn visar vidare att elevhälsan vid skolan inte har något av rektor riktat uppdrag för att arbeta med det systematiska värdegrundsarbetet vid skolan och att några sådana uppdrag utifrån elevhälsans professioner heller inte gjorts på initiativ av elevhälsan själva. Inte heller i övrigt arbetar elevhälsan främst förebyggande och hälsofrämjande.

Rättslig reglering

Av läroplanen framgår att eleven i skolan ska möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävnan ska vara att vara att skapa de bästa samlande betingelser för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Vidare framgår att alla som arbetar i skolan ska bidra till att skolan präglas av solidaritet mellan människor. Lärarna ska öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Vidare ska alla som arbetar i skolan aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer och grupper.

Enligt skollagen ska det för eleverna i grundskolan finnas tillgång till elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 277) anges bland annat att elevhälsans fokus inte ska vara hälso- och sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv.

Utredning

Som redogjorts för ovan under området Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling genomförde skolan i december 2016 en enkät rörande hur eleverna upplevde sin situation vid skolan vad gäller trygghet, studiero och i vilken omfattning eleverna ansåg sig utsatta för kränkande och diskriminerande behandling vid skolan. Enkätsvaren visade bland annat att 14 procent av eleverna kände sig utsatta för elaka kommentarer på en utpekad plats i skolan och att 8 procent av eleverna fått elaka kommentarer i sociala medier. Enkätsvaren visade vidare, bland annat, att mellan 3 och 14 procent av eleverna, varje vecka, kände sig utsatta utifrån någon av diskrimineringsgrunderna. Se området Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling för en utförligare redogörelse för enkätsvaren och för de slutsatser som kan dras utifrån den.

Intervjuer med elever och lärare visar på en samstämmig bild av att något gemensamt arbete med värdegrundsfrågor inte sker vid skolan. Eleverna beskriver att det är olika från lärare till lärare om de tar upp saker som sägs i klassrummet eller diskuterar frågor som till exempel etnicitet, sexualitet eller andra områden som har med värdegrunden att göra. Eleverna säger i intervju att de är vana vid en skoldag med taskiga kommentarer och att det känns mindre tryggt på vissa platser i skolan. Flera elever tar upp i intervjuer att de pratar hemma om saker som är angelägna för dem men att de inte pratar med sina lärare. Enligt eleverna är det ovanligt att lärare pratar med dem i förebyggande syfte eller att de får diskutera värderingar. Om det hänt något tar lärarna upp situationen med eleverna, men inte utan anledning. Eleverna säger vidare i intervjuer att de inte har någon kontakt med elevhälsans medlemmar utifrån ett värdegrundsarbete, elevhälsan har inte besökt klasserna för att tillsammans med eleverna arbeta med värdegrunden utifrån sina professioner. I någon klass har delar av elevhälsan varit inne i klassen men då handlade det om att få lugn och studiero i denna klass säger eleverna.

I intervju med lärare säger de att elevhälsan inte gör några förebyggande eller hälsofrämjande insatser i klasserna. Lärarna säger att elevhälsan haft i uppdrag att göra ett rastvaktsschema, men att detta inte blev av. Enligt lärarna saknar skolan ett övergripande arbete kring värdegrunden och de säger att det är upp till varje lärare att ta upp dessa diskussioner med eleverna. Det har funnits ett trygghetsteam på skolan säger lärarna vidare, men detta fungerar inte och därmed tar inte teamet de värdegrundsdiskussioner med eleverna som var avsikten när teamet bildades. Lärarna säger att skolan saknar samsyn om till exempel vilka regler som ska gälla och att det varierar mycket mellan lärarna om eleverna till exempel ska få ha mobiltelefon under lektionerna eller ej. Lärarna säger vidare att de efterlyser en gemensam policy kring bland annat detta. Rektorn håller med lärarna om att de saknar gemensamma regler och policys vid skolan, han har inte heller gett lärarna i uppdrag att arbeta gemensamt utifrån ett värdegrundsperspektiv. Enkäten som genomfördes i december 2016 har inte lett till några bestående förändringar i arbetet med värdegrunden utan bara lett till punktinsatser under en period säger rektorn vidare. Rektorn säger vidare att elevhälsan inte heller haft något av rektorn riktat uppdrag utifrån bland annat den kartläggning som gjordes i form av enkäten och det resultat enkäten visade. I intervju med elevhälsans medlemmar säger de att den enkät som gjordes med eleverna i december

2016 inte tagits upp och att de inte känner till att några åtgärder vidtagits som följd av resultatet. De säger vidare att de inte själva driver några värdegrundsfrågor, vid ett tillfälle tog de upp frågan om fler vuxna i korridorerna men det blev inget av detta.

Vid skolan finns så kallade klasskonferenser. Tanken med detta forum är enligt rektorn att alla undervisande lärare, rektorn och den samlade elevhälsan träffas och går igenom hur de olika klasserna fungerar, på gruppnivå. Enligt rektorn är detta inte ett forum för att ta upp elever som riskerar att inte nå minst betyget E i ett ämne. Elevhälsan säger i intervju att klasskonferenserna inte leder till ett förebyggande arbete i klasserna i syfte att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Elevhälsan säger vidare att det är ovanligt att de är med och observerar i klasserna, det finns enstaka lärare som har bitt om detta stöd i sin undervisning. Elevhälsan säger vidare att en av anledningarna till att elevhälsan inte arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande varken vad gäller värdegrundsarbetet eller för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål, delvis beror på tidsbrist, men också på att de inte fått något uppdrag från rektorn kring detta. Lärarna säger i intervju att elevhälsan inte gör några förebyggande och hälsofrämjande insatser som lett till något resultat och att de inte upplever att de har någon större hjälp av elevhälsan i arbetet med att stödja eleverna mot utbildningens mål. Om det handlar om en enskild elev kan det vid vissa tillfällen fungera, men detta är mer ett undantag än en regel enligt lärarna.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite.

Karlsborgs kommuns verksamhet vid Carl Johanskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Karlsborgs kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid tillsynen kunnat konstatera allvarliga brister i skolans arbete inom området Förutsättningar för lärande och trygghet. Det har bland annat framkommit att lärare inte samverkar med varandra i tillräcklig utsträckning, vilket i några fall fått allvarliga konsekvenser för eleverna. Det har också framkommit att det vid skolan inte bedrivs ett systematiskt och gemensamt förebyggande värdegrundsarbete samt att elevhälsan inte arbetar förebyggande och elevhälsofrämjande i tillräcklig utsträckning. Bristerna inom detta område påverkar många elever och påverkar elevernas möjlighet att nå målen för utbildningen. De medför också att eleverna inte tillförsäkras en miljö som är trygg och fri från trakasserier och kränkande behandling.

Skolinspektionen har vid tillsynen även kunnat konstatera brister inom andra centrala områden i skolans verksamhet. Bland annat har omfattande och allvarliga brister kunnat konstateras inom områdena Undervisning och lärande, Bedömning och

betygssättning och Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling. Att en fungerande samverkan mellan lärarna kommer till stånd, att elevhälsan ges förutsättningar att arbeta förebyggande och hälsofrämjande, och att ett förebyggande värdegrundsarbete bedrivs, är, enligt Skolinspektionen, ett centralt led i arbetet med att komma till rätta med bristerna även inom de övriga nämnda områdena och i arbetet med att förhindra att denna typ av brister uppkommer på nytt.

Med hänsyn till att bristerna har förelegat över tid, att bristerna redan fått konsekvenser för eleverna som riskerar att förvärras med tiden, och med hänsyn till sambandet med övriga konstaterade brister får det anses angeläget att bristerna snarast avhjälps. Mot denna bakgrund, och mot bakgrund av vad som i övrigt framkommit, anser Skolinspektionen att föreläggandet i denna del bör förenas med vite.

Styrning och utveckling av verksamheten

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att det vid skolenheten Carl Johanskolan inte bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i att på skolenhetsnivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. I intervjuer med såväl lärare, elevhälsans medlemmar som rektorn framkommer att skolan saknar ett systematiskt kvalitetsarbete. Rektorn säger i intervju att när han kom till skolan i oktober 2016 fanns ingen dokumentation kring kvalitetsarbetet vid skolan. Carl Johanskolan fick efter Skolinspektionens tillsyn 2014 föreläggande vad gäller bristen på ett systematiskt kvalitetsarbete samt dokumentation av det samma. Rektorn säger vidare att han identifierade samma brister som Skolinspektionen gjort när han tillträdde som rektor, men rektorn har vid tillfället för tillsynen 2018 fortfarande inte vidtagit några systematiska åtgärder för att komma till rätta med bristerna gällande kvalitetsarbetet. Intervjuer visar att det förekommer diskussioner i arbets- och ämneslag men detta sker utifrån lärarnas intresse och behov. Skolan saknar gemensamma mål som styr inriktningen på kvalitetsarbetet. Skolan saknar analyser av både arbetet med kunskapsresultaten och arbetet med trygghet och studiero vid skolan. Då dessa analyser saknas, saknas också möjlighet för skolan att vidta åtgärder i syfte att nå en högre måluppfyllelse.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska rektorn ansvara för att det vid skolenheten bedrivs ett kvalitetsarbete som består i att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Vidare anger skollagen att kvalitetsarbete på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Om det framkommer att det finns brister i verksamheten ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Enligt läroplanen ansvarar rektorn för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Utredning

En genomgång av insänt material inför tillsynen visar att skolan har en kvalitetsredovisning som gäller för läsåret 2016/17. Denna innehåller dock inga analyser av vare sig kunskapsresultat eller resultat av arbetet med normer och värden. Kvalitetsredovisningen innehåller konstaterande kring verksamheten men både analyser och förslag på åtgärder saknas. Rektorn säger att skolan valt att inte göra någon kvalitetsredovisning för läsåret 2017/18. Tanken är enligt rektorn, att han i samband med utvärderingen vårterminen 2018 ska tydliggöra målen för verksamheten under kommande läsår och att detta ska bli underlag till kvalitetsredovisningen för läsåret 2018/19, tiden fram till dess får arbetet löpa på som tidigare.

Inför tillsynen fick Skolinspektionen också ta emot "Verksamhetsplan för Carl Johanskolan läsåret 17/18". Planen är skriven av rektorn och visar att skolan har nämndmål, förvaltningsmål och rektorsbesluts mål att arbeta med under läsåret 2017/18. De områden som beskrivs som "ska"-områden innevarande läsår är värdegrundarbete, ämnesövergripande arbete, elevinflytande och organisation. Tillsynen vid Carl Johanskolan visar att det vid Skolinspektionens besök inte pågick något aktivt arbete utifrån något av dessa områden eller att områdena var kända för lärarna. Rektorn säger i intervju att han är medveten om att de ännu inte kommit igång med arbetet men att han inte vill stressa fram något utan avvaktar till starten av läsåret 2018/19, då förändringsarbetet och kraven kring detta arbete ska tydliggöras för lärarna.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite.

Karlsborgs kommuns verksamhet vid Carl Johanskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Karlsborgs kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid tillsynen kunnat konstatera omfattande brister i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete. Skolinspektionen ser allvarligt på att brister inom detta område - som kritik riktades mot även vid tillsynen 2014 - på nytt konstaterats. Utredningen visar att de åtgärder som redovisades 2015 till Skolinspektionen, och som föranledde Skolinspektionen att avsluta tillsynen då, inte implementerats i verksamheten och inte lett till ett förändringsarbete över tid som kommit skolans elever till del.

Då Carl Johanskolan saknar systematik och rutiner för arbetet med uppföljning av arbetet med resultat av kunskaper och arbetet med trygghet och studiero kan varken rektorn eller huvudmannen följa upp eller sätta in adekvata åtgärder utifrån

identifierade utvecklingsområden vid skolan. För eleverna på Carl Johanskolan har detta fått och får fortfarande stora och vittgående konsekvenser vilka har pågått över tid. Skolinspektionen har i tillsynen 2018 kunnat konstatera att skolan saknar systematik och uppföljning inom varje område som Skolinspektionen granskar. Detta innebär att elever vid skolan inte är garanterade en likvärdig utbildning av god kvalitet. Alla elever ha inte heller möjlighet att få träna sig på den demokratiska rätten att kunna påverka och få inflytande över sitt arbetssätt.

I detta beslut har allvarliga brister kunnat konstateras inom ett flertal centrala områden. Att så omfattande brister kunnat uppkomma beror med stor sannolikhet på att ett systematiskt kvalitetsarbete saknats under så lång tid. Att ett fungerande systematiskt kvalitetsarbete kommer till stånd är av central betydelse för att kunna åtgärda de brister som nu konstaterats och för att förhindra att denna typ av brister på nytt uppkommer i verksamheten.

Med hänsyn till hur länge bristerna inom detta område pågått, bristernas allvar, de konsekvenser bristerna fått för eleverna och bristernas samband med övriga konstaterade brister i detta beslut, är det angeläget att bristerna inom detta område snarast rättas till. Skolinspektionen bedömer därför att föreläggandet i denna del bör förenas med vite.

På Skolinspektionens vägnar

X Maria Wassén

Avdelningschef
Signerat av: Maria Wassén

X Karin Widlund

Föredragande
Signerat av: Karin Widlund

Hur man överklagar, se bilaga 2

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Carl Johanskolan

Bilaga 2: Överklagandehänvisning

Fakta om Carl Johanskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Karlsborgs kommun under våren 2018. Carl Johanskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 20 februari 2018 och den 14 mars 2018, och därefter har kompletteringar inkommit till och med 3 april 2018.

Carl Johanskolan är en kommunal grundskola i Karlsborgs kommun. Vid tiden för tillsynen har skolenheten 205 elever i årskurserna 7-9. Skolenheten leds av en rektor.

Måluppfyllelse

Kunskapsresultat

Årskurs 9

Skolverkets statistik för läsåret 2016/17 visar att 88,5 procent av eleverna på Carl Johanskolan i årskurs 9 uppnådde kunskapskraven i samtliga ämnen. Andelen är högre än genomsnittet för riket som samma läsår var 74,1 procent. Andelen elever som blev behöriga för ett yrkesprogram var i det närmaste 100 procent läsåret 2016/2017.

Det genomsnittliga meritvärdet för eleverna i årskurs 9 på Carl Johanskolan våren 2017 var 234,1 vilket är högre än genomsnittet för riket som var 223,5. Flickornas genomsnittliga meritvärde var 251,4 (riket 240,8) och pojkarnas 216,8 (208,0). Ämnet kemi hade den högsta genomsnittliga betygspoängen (14,9) medan ämnet bild hade det lägsta (13,1).

Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.